

**Kohtuasi 197/84**

[...]

*Asutamisõigus – Kunstniku elukutse pidamine*

[...]

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

18. juuni 1985\*

Kohtuasjas 197/84,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Prantsusmaa Pau Tribunal administratif'i (halduskohtu) eelotsusetaotlus nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

**P. Steinhauser**

ja

**Biarritzi linn,**

seoses EMÜ asutamislepingu artikli 52 tõlgendamisega,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja esimees O. Due, kohtunikud C. Kakouris, U. Everling, Y. Galmot, ja R. Joliet,

kohtujurist: P. VerLoren van Themaat,

kohtusekretär: H. A. Rühl, vanemametnik,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Peter Steinhauser, põhikohtuasja hageja, esindajad: J. B. Saint-Cricq ja F. Froment, *avocat*'d,
- Biarritzi linn, esindaja J. Biatarana, *avocat*,

---

\* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: G. Berardis, selle õigusosakonna liige, tegutsedes agentidena,

olles 30. aprilli 1985. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi arvamuse,

on teinud järgmise

### **otsuse**

[...]

1. Oma 20. juuli 1984. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtu registriosakonda 31. juulil 1984, esitas Pau Tribunal administratif (halduskohus) Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel eelotsusetaotluse küsimuses, mis puudutab asutamislepingu artikli 52 tõlgendamist; nimetatud kohus soovib eelkõige kindlaks teha, kas artikkel 52 on kohaldatav sätte, mille alusel seatakse kohalikule omavalitsusele kuuluva avalik-õigusliku vara eraldamise pakkumismenetluses osalemise taotluste vastuvõtmise tingimuseks kodakondsus.

2. See küsimus tõusetus Biarritzi linna ja selles linnas elava Saksa kodakondsusega elukutselise kunstniku P. Steinhauser'i vahelises vaidluses.

3. 27. veebruaril 1983 esitas põhikohtuasja hageja Biarritzi linnale avalduse osaleda linnale kuuluvate mitteiluruumidest rendiruumide eraldamise pakkumismenetluses; ruumid asuvad Port des Pêcheurs'is ja neid kasutatakse praegu kunstitoodete näitamise ja müümise ruumidena.

4. 1. märtsil 1983 ei andnud Biarritzi linn hr Steinhauser'ile luba pakkumismenetluses osaleda, tuues põhjenduseks pakkumistingimuste artikli 3 punkti 2, milles sätestatakse, et „hankemenetluses ei lubata osaleda mitte kellelgi, kes ei suuda tõestada, et on Prantsusmaa kodanik ...“.

5. Hr Steinhauser esitas Pau Tribunal administratif'ile hagi linna otsuse tühistamiseks, sest pakkumistingimuste artikli 3 lõige 2 on vastuolus EMÜ asutamislepingu artikliga 52, milles käsitletakse asutamisevabadust.

6. Leides, et EMÜ asutamislepingu artikkel 52 oli otseselt kohaldatav, arvas Pau Tribunal administratif, et selle sõnastusest ei ole selge, kas see hõlmab ka riiklike meetmeid nagu Biarritzi linna omad, mille otsene eesmärk ei ole konkreetse elukutsega tegelemine, vaid mis sätestavad liikmesriigi kohalikule omavalitsusele kuuluva avalik-õigusliku vara pakkumismenetlusega eraldamise eeskirjad ja seavad selle tingimuseks kodakondsuse.

7. Sellistel asjaoludel peatas riiklik kohus menetluse ja esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse järgmises küsimuses:

„Kas 25. märtsi 1957. aasta asutamislepingu artikkel 52 on kohaldatav Biarritzi linna poolt 25. jaanuari 1983. aasta pakkumistingimuste artiklis 3 sätestatud meetmete, kui see

säte ei ole mõeldud otseselt reguleerima füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise alustamist, vaid paneb paika Biarritzi linna omanduses olevate rendiruumide pakkumismenetluse teel eraldamise eeskirjad ning seab avalduste vastu võtmise tingimuseks kodakondsuse?“

8. Oma küsimusega soovib riiklik kohus sisuliselt teada, kas EMÜ asutamislepingu artikkel 52 lubab linnale kuuluva avalik-õigusliku vara eraldamise pakkumismenetluse tingimustes kehtestada avalduste vastuvõtmise tingimuseks kodakondsuse.

9. Hageja märgib, et EMÜ asutamislepingu artiklis 52 mainitud füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist tuleks tõlgendada laiemalt ja Biarritzi linna poolt kunstnikele kasutamiseks mõeldud ruumide rentimist võib vaadelda kui vajalikku asja, mis võimaldab tal tegutseda kunstnikuna. Tema arvates võib järeldada, et Biarritzi linna pakkumistingimuste artikli 3 alusel tal pakkumismenetluses osalemise keelamine kodakondsuse tõttu takistab tal tegeleda oma elukutsega ja diskrimineerib teda, mis ei ole kooskõlas EMÜ asutamislepingu artikliga 52, mis on otseselt kohaldatav.

10. Ka komisjon pooldab asutamislepingu artikli 52 laia tõlgendamist. Ta rõhutab, et artiklis 52, mis on otseselt kohaldatav, on konkreetselt sätestatud EMÜ asutamislepingu artiklis 7 nimetatud üldine kodakondsuse alusel diskrimineerimist keelav põhimõte ja see keelab igasuguse diskrimineerimise liikmesriigi kodanike ja teiste liikmesriikide kodanike vahel. Sellepärast nõuab ta, et keelataks sätted ja tavad, mis keelavad ühenduses füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise alustamise või jätkamise või takistavad seda.

11. Komisjon arvab, et viimati mainitud nõue on selge nii asutamislepingu artikli 52 sõnastusest kui ka asutamispõhiste kaotamise üldprogrammist (EÜT, nõukogu ja liikmesriikide esindajate resolutsioonid, lk 7, jaotis III: piirangud, osa A), kus kaotatavate piirangute näidete seas on loetletud lepingute sõlmimise, riigi või mõne muu avalik-õigusliku juriidilise isiku korraldatud pakkumismenetluses osalemise, riigi poolt väljastatud lubade ja litsentside saamise ning kinnis- ja vallasvara omandamise, kasutamise ja võõrandamise või sellega seotud õiguste piirangud.

12. Lõpuks leiab komisjon, et asutamislepingu artiklis 52 kehtestatud keelud kehtivad mitte ainult iga liikmesriigi keskvõimu või kutseliitude kehtestatud eeskirjadele, nagu selgub kohtupraktikast, vaid ka liikmesriikide kohaliku võimu määrustele ja haldustavadele.

13. Komisjoni arvates võib järeldada, et otsus, mis keelas hagejal kodakondsuse tõttu osaleda Biarritzi linna korraldatud hankemenetluses, põhineb sätel, mis ei ole kooskõlas asutamist reguleeriva põhimõttega, nimelt sellega, et liikmesriik peab kohtlema teiste liikmesriikide kodanikke samamoodi nagu enda kodanikke. Seda sätet ei saa õigustada ka kumbki kahest sellega seotud erandist, nimelt EMÜ asutamislepingu artiklis 55 sätestatud reservatsioonametivõimu teostamisega seoses ja EMÜ asutamislepingu artiklis 56 sätestatud reservatsioon avaliku korraga seoses.

14. Tuleb mainida, et, nagu kohus on korduvalt väitnud, on liikmesriikides ülemineku perioodi lõpust alates otseselt kohaldatav asutamislepingu artikkel 52 üks ühenduse põhilisi õigussätteid. Keelates riiklikest õigusaktidest või tavadest tingitud

diskrimineerimise kodakondsuse alusel, püütakse selle artikliga asutamisõigusega seoses tagada, et liikmesriik kohtleks teiste liikmesriikide kodanikke samaväärselt enda kodanikega. Nagu kohus sedastas oma 28. aprilli 1977. aasta otsuses kohtuasjas 71/76: *Thieffry versus Conseil de l'ordre des avocats a la Cour de Paris* (EKL 1977, lk 765), peavad kõik riigiasutused (sh juriidiliselt tunnustatud kutseorganisatsioonid) seda eeskirja järgima.

15. Sellega seoses tuleb samuti meeles pidada, et asutamisvabaduse piirangute kaotamisega seoses annab nõukogu poolt 18. detsembril 1961 vastu võetud üldprogramm (nagu kohus eelnimetatud kohtuotsuses mainis) kasulikke suuniseid asutamislepingu vastavate sätete rakendamiseks. Programm (III jaotise A osa: Piirangud) näeb ette selliste sätete ja tavade keelamise, mis ei võimalda teiste riikide kodanikel kasutada tavaliselt füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemisega seotud õiguste kasutamist, piiravad seda või seavad sellele tingimusi. Nende õiguste seas on eelkõige õigus: a) sõlmida töö, äri või põllumajandusega seotud rendilepinguid ja töölepinguid ning kasutada kõiki neist tulenevaid õigusi; b) esitada pakkumisi või tegutseda otsese osapoolena või alltöövõtjana riigi või muu avalik-õigusliku juriidilise isikuga sõlmitavate lepingute puhul; c) saada lube ja litsentse riigilt või muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult; ning d) omandada, kasutada või võõrandada vallas- või kinnisvara või nendega seotud õigusi.

16. Eelnevast nähtub, et liikmesriigi kohaliku võimu kehtestatud eeskiri või tava, mis diskrimineerib teiste liikmesriikide kodanikke, kuulub asutamislepingu artiklis 52 sätestatud keelu alla. Lisaks sellele tuleb rõhutada, et artiklis sätestatud asutamisvabadus hõlmab nii õigust alustada tegutsemist füüsilisest isikust ettevõtjana kui ka seda jätkata selle mõiste laiemas tähenduses. Äripinna rentimine aitab kaasa elukutsega tegelemisele ja kuulub seega EMÜ asutamislepingu artikli 52 kohaldamisalasse.

17. Vastus Pau Tribunal administratif'i esitatud küsimusele on järelikult selline, et EMÜ asutamislepingu artikkel 52 ei luba linnale kuuluva avalik-õigusliku vara eraldamise pakkumismenetluse tingimustes kehtestada avalduste vastuvõtmise tingimuseks kodakondsust.

### **Kohtukulud**

18. Kulud, mida kandis Euroopa Ühenduste Komisjon, kes esitas kohtule kirjalikud märkused, ei ole hüvitatavad. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus riiklikus kohtus poolelioleva asja üks etapp, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS (viies koda),

vastates küsimusele, mille Pau Tribunal administratif esitas talle oma 20. juuli 1984. aasta otsusega, otsustab:

**EMÜ asutamislepingu artikkel 52 ei luba linnale kuuluva avalik-õigusliku vara eraldamise pakkumismenetluse tingimustes kehtestada avalduste vastuvõtmise tingimuseks kodakondsust.**

Due

Kakouris

Everling

Galmot

Joliet

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 18. juunil 1985. aastal Luxembourgis.

P. Heim

O. Due

Kohtusekretär

Viienda koja esimees